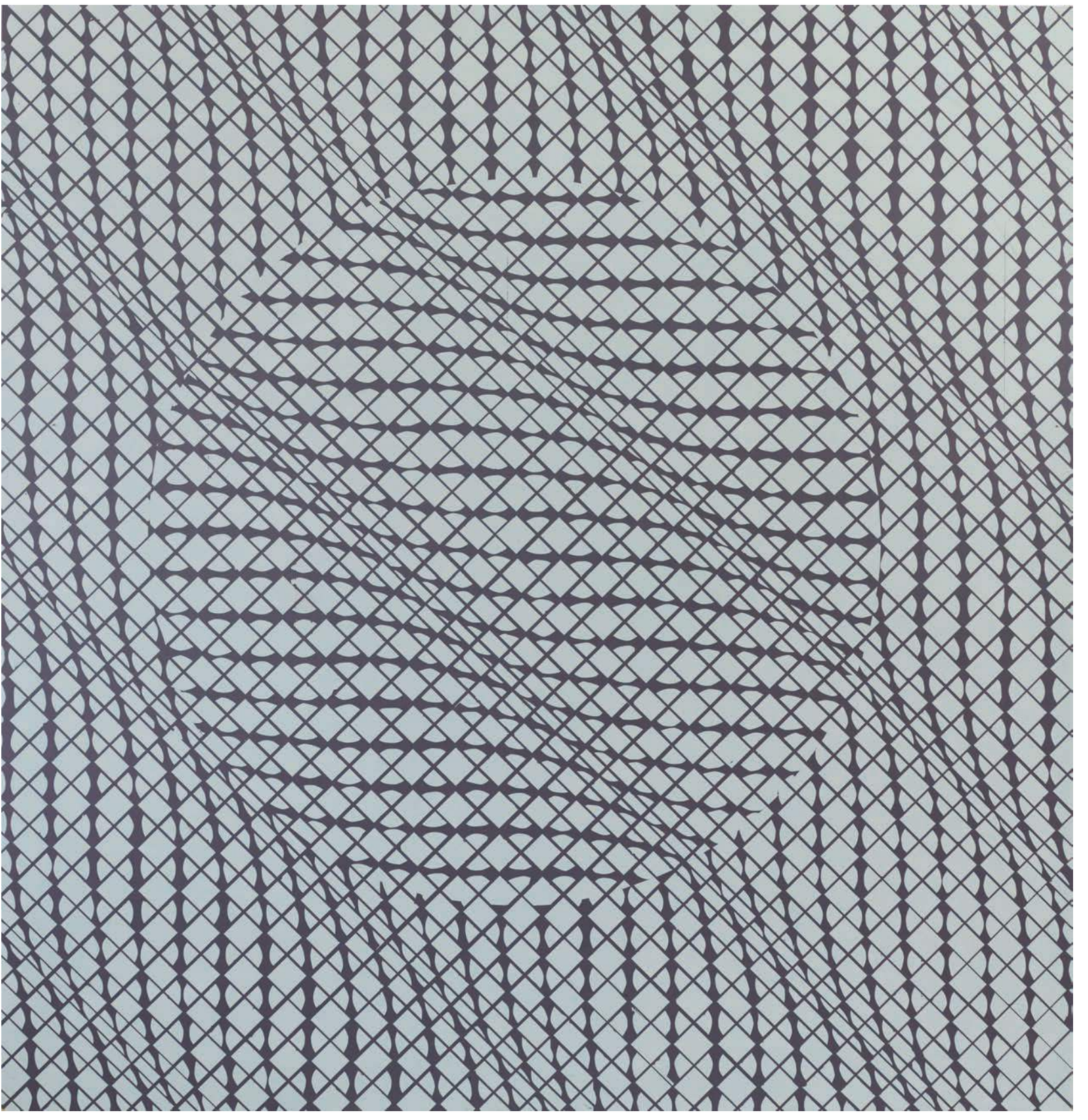

Elina Halttunen-Riikonen & Nelli Ruotsalainen

Johdannoksi teemaan

Tätä teemaa suunniteltaessa ja koostaessa huomasimme hoivan olevan kaikkien huulilla. Vuoden 2021 lopulla ruotsin- ja englanninkielinen feministinen aikakauslehti *Astra* julkaisi Omsorg/Omtanke/Omvårdnad-teemaisen numeronsa, ja suomenkielisen feministilehti *Tulva*n teemana oli Self-care. Vuonna 2022 hoivaa käsittelevät teemat ovat *niin & näin*in lisäksi julkaisseet ainakin *Voima* ja *Poliittinen talous*. *Tiede & Edistys* taas pohti vastikään pääkirjoituksessaan, voisiko akateemisessa kontekstissa vertaisarviointia toteuttaa kurin sijaan hoivana.[1] Suosittelemme tutustumaan näihin kaikkiin, sillä kiinnostus hoivaan tulee hoivakriisin syventyessä vain kasvamaan.

Hoiva on alati paikalla, sillä se on kaiken elämän perusta. Jos et ole koskaan joutunut miettinyt hoivaa se tarkoittaa sitä, että joku muu on miettinyt ja hoivannut puolestasi. *Argonauteissa* Maggie Nelson kirjoittaa katselevansa pientä lastaan, jonka suussa on tammenlehti. Tämä saa Nelsonin kirjoittamaan: "Sinä, lukijani, olet hengissä ja lukemassa tätä siksi, että joku aikoinaan vahti sopivasti, mitä sinä pistit suuhusi tutkittavaksi."[2]

Hyvin usein se, joka hoivaa ja poimii vauvojen suusta ulos tukehtumisvaaroja, on nainen. Hoiva - oli sitten palkatonta tai palkallista - on sukupuolittunutta ja tämän takia feministinen ote on meille itsestään selvä ja läpäisee teeman tekstit. Esimerkiksi teeman alussa "Kuka saa olla vanhempi?"-teksti tarjoaa piipahduksen henkilökohtaisen poliittisuuteen, sillä päätös lasten saamisesta on kaikkea muuta kuin yksityinen.

Hanna Ylöstalon haastattelu nostaa esille hoivan poliittisuuden alleviivaamalla, miten hoivaa on systemaattisesti ja määrätietoisesti aliresursoitu juuri poliittisella päätöksenteolla. Ylöstalo tuo huomion myös hoivan yksityistämiseen, jossa vastuu hoivasta on sysätty julkisilta toimijoilta koteihin. Näin hoivan aliarvostus ja siitä johtuvat yhteiskunnalliset epäkohdat kertautuvat kotona, sillä mikään hoiva ei koskaan ole tekijälleen ilmaista. Haastattelussa kysytään myös, onko feministisenä pidetty hallitus kyennyt vastaamaan hoivakriisiin.

Toisenlaisen näkökulman hoivakriisiin tässä teemassa tarjoilee Ylva Gustafssonin artikkeli, jossa poraudutaan 90-luvulta alkaneeseen kehitykseen, jossa *New Public Management*in hengessä sote-palveluita on paitsi leikattu myös emotionalisoitu. Emotionalisointi tarkoittaa sitä, että hoitotyötä leimaava kiire ja riittämättömän henkilöstö tulee korjata "resilienssillä", eli sietokyvyllä. Gustafsson kuvaa hoivatyön tutkimusta analysoimalla, kuinka emotionalisointi piilottaa romutetun julkisen sektorin ja sysää vastuun aliresursoidusta hoivasta työntekijöille. Ja kun yksilöt uupuvat, kyse ei ole rakenteellisesta ongelmasta vaan yksilön itsensä pärjäämättömyydestä.

Johdantoa kirjoittaessamme Yle julkaisi jutun, jonka otsikko julisti: "Nyt haetaan työntekijöitä, joilla on vahva resilienssi – tätä se tarkoittaa".[3] Ajalle ominaisesti artikkelissa haastateltiin ainoastaan henkilöstöpalveluyritysten edustajia. Heidät kehystetään työelämän asiantuntijoiksi, mutta heillä on liiketaloudelliset intressinsä yksittäisten työntekijöiden sietokyvyn venyttämiseen. Yle ei esimerkiksi haastatellut tutkijaa, joka olisi voinut kysyä, mitä työelämässä ja yhteiskunnassa on pielessä, kun työntekijöiden (ja työnhakijoiden) on aina vain venyttävä. Vaikka julkisuudessa puhutaan paljon hoito- ja hoivatyöntekijöiden kuormittuneisuudesta, kysymys on laajempi, sillä kaikilta odotetaan venymistä – ei ainoastaan töissä vaan kaikkialla. Ei ole ihme, että yhteensä 42:ta maata koskevassa vertailussa suomalaiset vanhemmat olivat seitsemänneksi uupuneimpia.[4]

Feministit ovat pitäneet tärkeänä, että hoiva tunnistetaan ja tunnustetaan työnä – ettei hoiva vain tapahdu itsestään. Samalla on kuitenkin syytä muistaa myös hoivan tarvitsijat - niiden näkökulma, jotka hoivaa tarvitsevat ja vastaanottavat. Tässä teemassa Tiina Vaittisen teksti tarjoilee feministisestä hoivaetiikasta innoittuneen näkökulman, jossa hoivan tarve tunnistetaan yhteiskunnallisten suhteiden ytimeksi.

Hoivapuheen ihmiskeskeisyys tulee haastetuksi teeman lopussa: Aliisa Taljan esseessä hoivan yhdeksi piiriksi tunnistetaan maa, joka ei voi pitää meistä huolta jos siitä ei pidä huolta; Aino-Kaisa Koistisen runoissa taas laajennetaan hoivan käsitettä jostain ihmisten välillä tapahtuvasta ihmisten ja lemmikkieläinten välisiin suhteisiin.

Viitteet & Kirjallisuus

1 Ari Korhonen & Katariina Mäkinen, Vertaisarviointi - kuria vai hoivaa? *Tiede & Edistys* 3/2022, 127-134

2 Maggie Nelson, *Argonautit.* (The Argonauts, 2015.) Suom. Kaijamari Sivill. S&S, Helsinki 2018, 31.

3 Pihla Loula, Suomalaisvanhemmat kuuluvat maailman uupuneimpien joukkoon, ja syykin selvisi tutkimuksessa: "Ties mitä pitää mukamas tehdä, että lapsesta tulee normaali", sanoo kahden lapsen äiti Hanna. *Helsingin Sanomat* 18.12.2020. Verkossa: hs.fi/kotimaa/art-2000007689883.html

4 Helena Lappeteläinen, Nyt haetaan työntekijöitä, joilla on vahva resilienssi – tätä se tarkoittaa. *Yle* 29.10.2022 Verkossa: yle.fi/uutiset/74-20001142

Matti Rantanen, Nimetön (2022), akryyli mdf-levylle, 129 cm × 124 cm. Kuva: Matti Rantanen